

<https://dx.doi.org/10.30510/psi.2022.298066.2096>
however , the evidence shows that some countries

Abstract

since the start of fighting in Syria since 1977, western and Arab countries supported the Syrian rebels, which culminated in the recognition of the Syrian opposition coalition on the other hand. With the advent of ISIS, a new chapter was started which is likely that western and Arab countries do not support them for terrorist activity. However, the evidence shows that some countries support this Takfiri flow. According to the population of Islamic scholars in Iraq, Saudi Arabia, Saudi Arabia, Saudi Arabia, Egypt and Libya are considered ISIL supporters. One of the U.S. Treasuries also published the names of those supporting ISIL, which are generally from Saudi Arabia. But the best reference for recognizing countries supporting Takfiri flow in the target countries of terrorist acts is that Iraq, Syria, Iran and the Lebanese Hezbollah party. According to them, the government of ISIS, Saudi Arabia, Qatar, Turkey and Zionist regime are the main supporters of ISIS. According to article 32 of the International Responsibility Plan, the international responsibility of the government is realized when the behavior, whether the action or omission of the verb, is under international law attributable to that state and is considered as a violation of the international obligation. So in order to investigate the liability of these states, first the issue of assignment and then international violations will be investigated.

تامین مالی تروریسم با محوریت گروه تروریستی داعشسید سیروس فتحی فرد^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۲/۷

محمود اشرافی^۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۰۵

محمد رضا شادمان فرد^۳**چکیده**

از زمان شروع درگیری ها در سوریه از سال ۲۰۱۱ کشورهای غربی و عربی به حمایت از شورشیان سوریه اقدام کردند که اوج این حمایت در شناسایی ائتلاف مخالفان سوریه از سوی ۱۳۰ کشور بود. با ظهور داعش فصل جدیدی آغاز شد که به احتمال می رفت که کشورهای غربی و عربی به دلیل فعالیت تروریستی از آنها حمایت نکنند. هرچند ائتلاف بین المللی ضدداعش شکل گرفت اما شواهد بیانگر حمایت برخی کشورها از این جریان تکفیری است. از نظر جمعیت علمای اسلامی عراق کشورهای عربستان سعودی از تونس، الجزائر، مغرب، مصر و لیبی حامیان داعش محسوب می شوند. یکی از معاونان خزانه داری آمریکا نیز نام اشخاصی که از داعش حمایت مالی می کنند را منتشر کرده است که عموماً از عربستان هستند. اما بهترین مرجع شناخت کشورهای حامی جریان تکفیری کشورهای هدف اقدامات تروریستی این جریان به عنوان کشورهای ذی نفع است یعنی عراق، سوریه، ایران و حزب الله لبنان. از نظر آنها دولت هایی چون آمریکا، عربستان، قطر، ترکیه و رژیم صهیونیستی حامیان اصلی داعش هستند. طبق ماده ۲ طرح مسوولیت بین المللی دولت ها «فعل متخلفانه بین المللی دولت هنگامی محقق می شود که رفتاری، اعم از فعل یا ترک فعل، بموجب حقوق بین الملل قابل انتساب به آن دولت باشد و بعنوان نقض تعهد بین المللی آن دولت تلقی شود.» لذا برای بررسی مسوولیت این دولت ها ابتدا موضوع انتساب و سپس تخلفات بین المللی آنها بررسی می شود.

واژگان کلیدی: گروه های تروریستی، تأمین مالی تروریسم، مسوولیت بین المللی دولت ها، طرح پیش نویس مسوولیت بین المللی دولت ها ۲۰۰۱، گروه تروریستی داعش

^۱ دانشجوی رشته دکتری حقوق کیفری و جرم شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران

^۲ استادیار گروه حقوق کیفری و جرم شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران. (نویسنده مسئول).

^۳ استادیار گروه حقوق کیفری و جرم شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران.

درآمد

در حال حاضر خاور میانه وارد جنگ با یک گروه تروریستی شده است، که امنیت منطقه را به شدت دچار تزلزل کرده است. جنگ با داعش با همان به اصطلاح دولت اسلامی، که خشونت آشکارش، برای جهان تکان دهنده است. به لحاظ تاریخی اقدامات این قبیل از بازیگران غیر دولتی، همیشه با همراهی و پشتیبانی دولت های بزرگ زمان همراه بوده است، که در این حالت دولت های پشت صحنه کنترل مستقیمی بر این گروه‌ها ندارند ولی به لحاظ مالی، تجهیزات، ارائه و جمع آوری وجوه، آموزش و هدفمند سازی فعالیت این گروه‌ها، حمایت فعالی از آن‌ها به عمل آورده‌اند به گونه‌ای که این گروه‌های تروریستی تا حدود زیادی حیات خود را مدیون این دولت‌ها بوده‌اند. برای مثال در پی انتشار یک گزارش ۱۱ صفحه‌ای، محرمانه توسط کنگره آمریکا، نشان داده شد که، دولت عربستان سعودی و مقامات رسمی آن کشور در پشتیبانی و طراحی حملات ۱۱ سپتامبر دست داشته‌اند^۱ اما مبارزه با این گروه نیازمند شناخت حامیان پشت صحنه از این گروه می‌باشد، حامیانی که باتأمین مالی، آموزش‌های راهبردی و نظامی و به هر وسیله‌ی دیگری برای رسیدن به اهداف خود با این گروه‌ها رابطه‌ی مستقیم و غیر مستقیم برقرار می‌کنند. از آنجا که اعمال صورت گرفته توسط گروه تروریستی داعش دارای ابعاد مختلفی است، لذا دولت های حامی از این گروه هر یک به انحاء مختلفی موجب پیدایش، رشد و عینی شدن جنایات صورت گرفته توسط آن شده‌اند. در وهله‌ی اول سوالی که ذهن را به خود مشغول می‌کند. این است که تفکر این وحشی‌گری‌های قرون وسطایی از کجا نشأت می‌گیرد؟ آیا آموزه‌های دین اسلام دارای چنین دستوراتی است؟ با توجه به اینکه این گروه نام خود را دولت اسلامی عراق و شام نامیده است و در اهداف خود آورده است که می‌خواهد اسلام ناب را دوباره زنده کند. به علاوه این اقدامات تروریستی، مستلزم صرف هزینه‌های بسیار سنگین است. به گونه‌ای که بدون وجود منابع مالی، این سازمان قادر به ادامه‌ی حیات، یا انجام فعالیت های خود را در طولانی مدت نخواهد بود. چرا که این سازمان نیز، هم چون دیگر سازمان های عادی (غیر تروریستی)، هزینه‌هایی هم چون عضوگیری جدید برای سازمان و ساختن کمپ‌های آموزشی برای اعضاء را داراست. انجام هر عملیات تروریستی نیز مستلزم در اختیار داشتن، تفنگ، لوازم ارتباطی مواد منفجره و ... می‌باشد، که با فرض تأمین آن‌ها از بازار سیاه، می‌تواند برای آن‌ها هزینه‌های بیشتری از حد معمول را به

همراه داشته باشد. اما این هزینه‌های گزاف از کجا تأمین می‌شود؟ آنچه آشکار است این است که این گروه تروریستی هرگز به تنهایی قادر به تأمین مخارج خود نخواهد بود، به همین خاطر است که سازمان ملل متحد، مبارزه با تأمین مالی تروریسم را مورد توجه خود قرار داده است، در این راستا همان طور که گذشت دو نهاد اصلی این سازمان، یعنی مجمع عمومی و شورای امنیت به وضع کنوانسیون‌ها و قطعنامه‌های مختلفی در خصوص مبارزه با تأمین مالی تروریسم مبادرت ورزیدند، اما آنچه در همه‌ی این اسناد تقریباً مشترک است این است که به صراحت از موضوع تروریسم به عنوان خطری جدی برای صلح و امنیت بین‌المللی یاد شده است. بنابراین با توجه حساسیت موضوع، شناسایی دولت‌هایی که به انحاء مختلف به تأمین مالی و غیر مالی این گروه تروریستی کمک می‌کنند، از اهمیت بالایی برخوردار است. فرض ما این است که فعالیت‌های گروه تروریستی داعش همسو با منافع برخی از دولت‌های بزرگ منطقه‌ای و بین‌المللی است، در خصوص این فرضیه، گزارشات و مستندات وجود دارد که نشان دهنده‌ی حمایت‌های مالی این دولت‌ها از داعش است، در این میان نام قدرتهای بین‌المللی از جمله آمریکا و اتحادیه اروپا و منطقه‌ای مانند عربستان سعودی و ترکیه بیش از همه به چشم می‌خورد، که در آینده به آن خواهیم پرداخت. اما موضوع دیگری که بسیار حائز اهمیت است، کمک‌های نظامی و انسانی به این گروه تروریستی است، در اختیار داشتن انواع تسهیلات جنگی، آموزش اعضا برای به کارگیری آن‌ها، دسترسی به اطلاعات امنیتی جهت اجرای عملیات‌های تروریستی، وجود افراد با تابعیت‌های مختلف در این گروه تروریستی و... همه از مسائلی هستند که این سؤال را در ذهن ایجاد می‌کند، که این سازمان تروریستی چگونه قادر به دست‌یابی به این حد از امکانات نظامی شده است؟ فرض ما بر این است که ایالات متحده آمریکا پس از خارج کردن نیروهای نظامی خود از عراق تنوری جنگ نیابتی را در سیاست خود قرار داده است، تا خود را از فشار افکار عمومی در جهان در خصوص اشغال عراق تا حدی خلاص کند، به علاوه هزینه‌های زیادی را که صرف حضور نظامی نیروهایش در عراق می‌کرد را کاهش دهد، اما از طرفی با حضور داعش از قوی شدن دولت مرکزی عراق پیشگیری کند و راه را برای بازگشت دوباره خود به عراق، البته با صرف هزینه‌های بسیار کمتر باز نگه دارد. هدف ما از نگارش مباحث گفتار پیش رو بررسی این حمایت‌ها به صورت جداگانه و شناسایی دولت‌های حامی این جریان تکفیری است.

مبحث اول: منابع تأمین مالی داعش

داعش یکی از ثروتمندترین سازمان‌های تروریستی جهان است، که با وجود اجماع بین‌المللی برای نابودی این گروه تروریستی هم‌چنان منابع گسترده و متعدد مالی زیادی در اختیار آن است و آن‌ها را قید حیات نگه

داشته است. پیشروی سریع این گروه در عراق و سوریه و دستیابی این گروه به انواع سلاح و مهمات و تجهیزات پیشرفته، بدون در اختیار داشتن منابع مالی امکان پذیر نیست. این سازمان تروریستی برای تأمین منابع مالی خود مکانیزم‌های در دست دارد از جمله قاچاق نفت و فروش آن در بازارهای سیاه، قاچاق مواد مخدر، سرقت از بانک‌ها، سرقت آثار باستانی و آدم‌ربایی و...، اما آنچه مورد بحث ماست بررسی حامیان این شبکه می‌باشد. برابر با تحلیل‌های صورت گرفته این گروه تروریستی دارای بزرگ‌ترین حامیان مالی در منطقه و جهان است، برای مثال کمک‌های مالی که برخی دولت‌های حاشیه‌ی خلیج فارس به صورت کاملاً داوطلبانه و به منظور تحقق اهداف خود در منطقه به تروریست‌های داعش اعطا می‌کنند، یکی از بزرگترین منابع در آمدی برای این گروه تروریستی محسوب می‌شود. در همین ارتباط نشریه ایتالیایی «فورمیکه» به کمک‌های مالی خارجی به تروریست‌های داعش اشاره کرده است و می‌نویسد: «تجار ثروتمند قطری به طور غیرمستقیم و به نمایندگی از دولت این کشور اقدام به اعطای کمک‌های مالی به تروریست‌های داعش می‌کنند». در ادامه‌ی این گزارش آمده است که تروریست‌های داعش سالانه ۱۰۰ میلیون دلار درآمد دارند، یعنی روزانه چیزی حدود ۱ میلیون دلار، که در مقایسه با حجم کمک‌های دولت‌های حوزه خلیج فارس، مقدار زیادی از این مبلغ را کمک‌های ایالات متحده تشکیل می‌دهد^۲، در این راستا هیلاری کلینتون وزیر سابق امور خارجه ایالات متحده در کتاب خود تحت عنوان «گزینه‌ی سخت^۳» به این موضوع اذعان دارد. به طور کلی بزرگ‌ترین حامیان مالی داعش در عرصه منطقه‌ای و بین‌المللی عبارتند از: عربستان سعودی، قطر، ترکیه و ایالات متحده که در ادامه به بررسی نقش آنان خواهیم پرداخت.

گفتار اول: هزینه‌های اقدامات تروریستی

هر اقدام تروریستی مستلزم صرف هزینه است. به گونه‌ای که بدون پول این سازمان‌ها قادر به حیات طولانی نمی‌باشند. سازمان‌ها و گروه‌های تروریستی همچون سازمان‌های غیر تروریستی هزینه زیادی را صرف نگهداری خود می‌کنند. به عنوان نمونه هزینه عضوگیری جدید برای سازمان و ساختن کمپ‌های آموزشی اعضا از جمله مواردی است که برای سازمان هزینه بردار است. از سوی دیگر اعضای این سازمان‌ها از طبقه میانی جامعه می‌باشند و برای تأمین هزینه‌های معیشتی خودشان به سازمان وابسته می‌باشند. انجام اقدامات تروریستی نیز نیازمند خرید وسایل مورد نیاز برای آن است نظیر تفنگ، مواد منفجره، لوازم ارتباطی و غیره است که با توجه

۲. Ibid ۱. <http://www.mehrnews.com/news/>

۳. Clinton Hilary Rodham. (۲۰۱۴). **Hard Choices**. Simon and Schuster.p ۳۹.

به تأمین آن‌ها از بازار سیاه در بسیاری از موارد هزینه‌ای که تمام می‌شود بیش از هزینه‌ای واقعی این اقدام می‌باشد. هزینه اداره خانوادگی کشته شدگان، هزینه سفر اشخاص انجام دهنده عملیات تروریستی و هزینه‌های صرف شده برای اشخاص بازنشسته‌ی گروه را نیز همواره باید جز هزینه‌های عملیات تروریستی دانست. بدین شکل هزینه‌های ترور را می‌توان به دو بخش هزینه‌های سازمانی و هزینه‌های حمله دسته بندی کرد. هزینه‌های سازمانی بستگی به بزرگی گروه تروریستی دارد. هر چه گروه تروریستی بزرگتر و فعال‌تر باشد، هزینه‌های آن نیز بیشتر می‌باشد. از جمله این هزینه‌ها می‌توان به هزینه‌های امرار معاش افراد گروه و خانواده‌های آن‌ها اشاره کرد. این هزینه‌ها با توجه به مقصد حملات تروریستی متفاوت می‌باشد برای مثال این هزینه‌ها برای عملیات انجام شده در اروپا بسیار بیشتر از عملیات در آفریقا و آسیا می‌باشد. هزینه ایجاد کانال‌های امنیتی ارتباطی نیز بسیار دارای اهمیت می‌باشد. اگر چه که امروزه هزینه ایجاد کانال‌های ارتباطی کاهش یافته است ولی با توجه به شرط وجود عنصر امنیت بسیار مهم می‌باشد و هزینه‌های هنگفتی نیز برای ایجاد امنیت می‌شود چرا که شرط حیات گروه‌های تروریستی مخفیانه ماندن اطلاعات مربوط به مکان استقرار رهبران آن می‌باشد. آموزش اعضای جدید نیز قطعاً از جمله هزینه‌هایی می‌باشد که باید در نظر گرفته شود چراکه درگیری‌های نظامی و انجام عملیات تلفات انسانی دارد و قطعاً باید برای آن جایگزینی در نظر گرفت. هزینه‌های سفر اعضای گروه نیز باید قطعاً در ضمن این اعداد محاسبه شود. این سفرها برای انجام اقدامات تروریستی و ایجاد تدارکات لازم ضروری می‌باشند. تبلیغات در کانال‌های تلویزیونی و ماهواره‌های بخش دیگری از هزینه‌هایی می‌باشد که باید حتماً در نظر گرفته شود. اگر به ویدیوهای داعش در سطح اینترنت دقت کنیم متوجه سازمان دهی پر هزینه پخش این ویدیوها از طریق اینترنت خواهیم شد. هم چنین گروه القاعده نیز در پخش فیلم‌های خشونت بار

خود دسترسی خوبی به کانال‌ها و شبکه‌های تلویزیونی و ماهواره‌های دارد. فعالیت‌های خیریه به عنوان وسیله‌ای برای کسب مشروعیت اجتماعی، هزینه‌های قابل توجهی را پرداخت می‌نماید. به طور کلی اگر چه نمی‌توان به دقت هزینه‌های سازمانی را مشخص کرد اما برخی تخمین‌ها خبر از آمار و ارقامی بالا می‌دهند. برای مثال القاعده ۳۰ میلیون دلار در سال برای هزینه‌های سازمانی، خروجی مالی دارد. هزینه‌های حمله بخش دیگری از این هزینه‌ها هستند که بنا به گستردگی حملات متفاوت هستند. به عنوان مثال تخمین زده شده که هزینه عملیاتی اقدامات یازده سپتامبر بالغ بر ۵۰۰ الی ۹۰۰ هزار دلار بوده که از کشور امارات متحده عربی برای تروریست‌ها واریز شده است و در ۴۲ حساب بانکی متفاوت و در چهار بانک متفاوت در جریان بوده است. این هزینه‌ها در انفجار مرکز تجارت جهانی در سال ۱۹۹۳ در حدود ۱۹ هزار دلار، در انفجار بالی در سال ۲۰۰۲، ۲۰ هزار دلار و در انفجار مادرید در سال ۲۰۰۴ بین ده تا پنجاه هزار دلار بوده است.^۱ در مجموع می‌توان اظهار داشت اگر چه حملات تروریستی فردی را می‌توان با هزینه‌های نسبتاً پایین انجام داد، اما سازمان‌های تروریستی که مسئول آن هستند، باید از توانایی مالی بالا برای زیر ساخت‌های خود جهت حفظ و پیشبرد اهداف خود برخوردار باشند.

سوآلی که در ابتدا ذهن را به خود مشغول می‌دارد این است که چگونه این هزینه‌ها تأمین می‌شود و منبع مالی ای که تروریسم را تغذیه می‌کند چیست؟

در پاسخ به این سؤال چندین جواب را می‌توان ارائه داد:

الف) حمایت دولتی اولین موردی است که به ذهن می‌رسد چراکه دولت‌ها دسترسی بی‌حد و حصر به ثروت‌های کلان مملکتی دارند و منبع خوبی برای تغذیه خیل عظیمی از این هزینه‌ها می‌باشند؛ ب) فعالیت‌های قانونی خود گروه هم می‌تواند به عنوان مورد بعدی مورد توجه باشد چرا که با توجه به خیل عظیم هزینه‌ها چندین منبع درآمدی مورد نیاز می‌باشد؛

ج) فعالیت‌های غیر قانونی اعضای گروه برای کسب درآمد، مانند گروگان‌گیری و درخواست پول برای آزادی افراد (مورد شده)؛ د) کمک‌های داوطلبانه از جانب اشخاص مختلف؛

ه) کمک‌های غیر داوطلبانه.

این موارد را می‌توان ذیل دو عنوان طبقه‌بندی نمود: ۱- فعالیت‌های گوناگون خود اعضای گروه برای تأمین مالی گروه؛ ۲- حمایت مالی دولت‌ها از گروه‌های تروریستی.

بند اول: فعالیت‌های گوناگون خود اعضای گروه برای تأمین مالی گروه

تروریست‌ها برای تأمین مالی خود فعالیت‌های گوناگونی را انجام می‌دهند که شامل فعالیت‌های قانونی و غیر قانونی می‌باشد.

۱. فامیل زوار جلالی، امیر و میر عباسی، سید باقر. (۱۳۹۵). مسئولیت بین‌المللی دولت‌ها ناشی از مدرا و مماشات با گروه‌های دهشت افکن، با تاکید بر قضیه افغانستان. مجله مطالعات حقوق بشر اسلامی. شماره ۱۱. ص ۲۶۴

الف. فعالیت‌های قانونی

این فعالیت‌ها از طریق راه‌های قانونی صورت می‌پذیرد یعنی یا اعضای گروه مشغول فعالیت‌های اقتصادی نظیر تجارت می‌شود یا اینکه مؤسسات خیریه به آن‌ها کمک می‌نمایند تا به تأمین هزینه‌های خود بپردازند. برای مثال القاعده در فاصله زمانی سال‌های ۱۹۹۲ تا ۱۹۹۹ در سودان اقامت گزیده بود و بسیاری از راه‌های قانونی را برای کسب درآمد انتخاب کرده بود. که از جمله می‌توان به کشاورزی پرورش زنبور عسل اشاره نمود. تأسیس چندین شرکت تجاری، یک کارخانه ساخت لوازم خانگی، نانوبی، شرکت سرمایه‌گذاری و یک شرکت چرم‌سازی از جمله این فعالیت‌ها قانونی گروه القاعده بوده است. در سایر نقاط جهان نیز این گروه به فعالیت‌های عظیمی پرداخته است که از جمله آن می‌توان به راه اندازی شرکت تأسیسات و لوله‌کشی، شرکت تعمیر و فروش خودروهای کار کرده، ماهیگیری و تأسیس کارخانه‌های تولیدی، جهت کسب درآمد، اشاره کرد.^۱ گروه تروریستی داعش که در مرکز توجه ما می‌باشد هم اکنون بر مناطق زراعی عظیمی در عراق و سوریه تسلط دارد که حدود یک سوم تولید حبوبات در عراق از این زمین‌ها صورت می‌گیرد. این اقدامات اگر چه قانونی هستند اما در راستای تأمین مالی اقدامات تروریستی یک گروه تروریستی صورت می‌گیرند و به همین علت مورد توجه قرار گرفته‌اند. توسل به منابع درآمد داخلی برای گروه تروریستی استقلال از منابع دولتی و هویتی مستقل ایجاد می‌کند که کاملاً تابع بازار می‌باشد ضمن اینکه این فعالیت‌ها خطر چندانی برای گروه ندارند و فعالیت‌های مشروع و عرفی هستند.^۲

از دیگر منابع قانونی تروریسم می‌توان به دریافت کمک‌های داوطلبانه افراد اشاره کرد. با توجه به قهرمان بودن این گروه‌ها از دیدگاه بعضی از افراد، این احساس در آن‌ها به وجود می‌آید که باید به این گروه‌ها کمک کنند. مذهب و قومیت مشترک معمولاً حلقه‌ی اتصال این افراد به گروه‌های تروریستی است و موجب به وجود آمدن حس همبستگی می‌شود.

یکی از مسائلی که تروریست‌های عرب را از هم‌تایان غربی آن‌ها جدا می‌کند، استفاده یا سوء استفاده آن‌ها از منابع مشروع و انسان دوستانه برای کمک به فقرا است. برای مثال القاعده در ابتدا از طیف وسیعی از هوادارانش کمک دریافت می‌کرد. گروه اصلی کمک‌کنندگان در عربستان سعودی و در منطقه خلیج فارس قرار دارند. برخی از این حامیان به طور کامل از مقصد نهایی پولشان آگاه‌اند. بسیاری از اهداکنندگان کمک‌های خود را به صورت جمع‌آوری پول انجام می‌دهند و با امام جماعت مساجد رابطه دارند و این پول‌ها از این طریق منتقل

Burk Janson. (۲۰۰۳). **Al-Qaeda: The True story of Radical Islam.**
 Smith Paul, (۲۰۰۷). **Terrorism Finance: Global** ۱. **London: I.B.Tauris.** P.۱۴۵
 ۲. **Responses to Terrorism Money Tril** . in forest , James(ed),
countrying Terrorism And Insurgency in the ۲۱th century, vol۲, Westport p.۱۴۶

می‌شوند^۱. گاهی هم از سازمان‌های خیریه یا سازمان‌های تجاری مشروع برای جمع‌آوری کمک استفاده می‌کنند. البته بسیاری از دریافت‌کنندگان کمک‌های داوطلبانه برای القاعده از جمله شیخ خالد محمد که از رهبران ارشد القاعده است بازداشت شده‌اند. بعضی از این اشخاص نیز به لیست کمیته تحریم‌های شورای امنیت سازمان ملل اضافه شده‌اند^۲. اگرچه نام برخی از جمع‌آوری‌کنندگان این کمک‌ها شناخته شده است و بودجه‌ها و کسب و کار آنان از سوی بسیاری از کشورها بلوکه شده است اما تعداد قابل توجهی از آنها بدون مشکلات در حال فعالیت هستند و این موضوع حائز اهمیت فراوان می‌باشد. چندین و چند گزارش وجود دارد که نشان می‌دهد تعداد زیادی از ثروتمندان خلیج فارس وجود دارند که به سازمان‌های تروریستی حمایت مالی می‌رسانند. از جمله این ثروتمندان می‌توان به عبدالرحمن نعیمی اشاره کرد که ماهیانه ده‌ها میلیون دلار به تروریست‌های داعش کمک می‌کند. وی در سال ۲۰۱۳ نیز کمک‌ها مالی هنگفتی به تروریست‌های داعش در سوریه اعطا کرد^۳. بزرگ‌ترین مزیت این کمک‌ها برای گروه‌های تروریستی آن است که از این طریق آنها محبوبیت و مشروعیت خود را در میان مردم مشاهده می‌کنند. در کنار ساده بودن کسب این کمک‌ها، مزیت دیگری که این کمک‌ها دارند آن است که امکان تحرک جغرافیایی را به تروریست‌ها می‌دهند به این معنی که می‌توانند از هر جایی این کمک‌ها را به دست بیاورند و برای کسب هزینه‌های خود وابسته به یک منطقه جغرافیایی خاص نباشند^۴.

از جمله دیگر منابع قانونی برای کسب ثروت توسط گروه‌های تروریستی، مؤسسات خیریه می‌باشند. تأسیس این گروه‌های تروریستی اغلب آسان می‌باشد و نیازی به سرمایه اولیه ندارد و برای استخدام کارمندان خود نیازی به چک‌های تضمینی اولیه ندارد. خیریه‌ها این قابلیت را دارند که تعدادی سازمان تروریستی را جهت جمع‌آوری، انتقال و توزیع بودجه لازم برای شست و شوی مغزی، استخدام و آموزش آماده کنند. آنها هم چنین می‌توانند سازمان‌های تروریستی را برای آماده‌سازی مقدمات حمله‌های تروریستی حمایت و کمک نمایند. در این رابطه می‌توان از نقش سازمان‌ها و مؤسسات خیریه در حمله ۱۱ سپتامبر نام برد. گروه تروریستی القاعده با بسیاری از سازمان‌های خیریه منطقه خلیج فارس به خصوص عربستان سعودی، برای سازماندهی این حمله همکاری‌های لازم را نموده بود^۵.

۱. علوی لنگرودی، حسین. (۱۳۸۵). «جست و جوی سوزن در انبارگاه (مبارزه با تأمین مالی تروریسم)» مجله بانک و اقتصاد، شماره ۷۲. ص ۶۶.

۲. Nation commission on Terrorist Attacks upon the united states, **Report to the commission**, Washington, Doc , ۲۰۰۴, pp. ۲۰-۲۱

۳. [http://alef.ir/vdcd%joxxyto%z%۶%۲a%۲y.bt ml?](http://alef.ir/vdcd%joxxyto%z%۶%۲a%۲y.bt ml? ۲۷۸۰۲۲) ۲۷۸۰۲۲.

۴. کارگری، نوروز. (۱۳۹۱). درون مایه‌های تروریسم؛ تهران؛ میزان. چاپ اول. ص ۲۶۱

Migul delcid Gomez, Juan. (۲۰۱۲). **A Finacial profile of the terrorism of Al-Qaeda and its Affiliates.in prespectivon terrorism.** A journal of the terrorism Research Intitative (TRI), Vol ۴. Issue ۴. pp ۴-۵

استراتژی اصلی القاعده این بود که با نفوذ بر کارکنان سازمان های خیریه، پول های دریافتی آن سازمان ها را که باید در راه برنامه های انسان دوستانه مصرف شود را به سمت فعالیت های غیر قانونی خودش منحرف می ساخت. در برخی موارد نیز القاعده برای ایجاد شبکه های خود، از نهادهای خیریه جهت به دست آوردن مستقیم بودجه استفاده کرده است. القاعده هم چنین از سازمان های خیریه برای تبلیغ و تدریس اشکال رادیکال بنیادگرایی اسلامی استفاده می کند. در برخی کشورها این سازمان ها خارج از نظارت مقامات دولتی عمل می کنند و در کل کنترل کاملی بر آن ها وجود ندارد^۱. این امری ثابت شده است که حتی در صورت همکاری با تروریسم، تعطیل کردن آن ها کاری دشوار است. موارد واضحی از فقدان کنترل بر این خیریه ها را در مواردی نظیر «سازمان بین المللی خیریه ی اسلامی^۲» که در جدی عربستان مستقر می باشد مشاهده کرده ایم. اگرچه بیشتر فعالیت های آن به برنامه های مذهبی، آموزشی اجتماعی و انسانی اختصاص داده شد، اما بنابر گزارشات مستند، سازمان بین المللی اسلامی و برخی از سازمان های تابع آن، آگاهانه یا غیر آگاهانه به القاعده کمک مالی می کردند. جمله دیگر سازمان های خیریه ای وابسته به تروریسم بنیاد اسلامی الحرمین می باشد^۳ که خود را یک سازمان غیر دولتی خصوصی با اهداف خیریه و آموزشی معرفی کرده است. مقر این سازمان در عربستان سعودی می باشد. از جمله دیگر سازمان های وابسته به تروریسم جمعیت احیای میراث اسلامی است که در کویت مستقر می باشد و متهم به ارائه تجهیزات مالی به القاعده و هم پیمانانش می باشد^۴. علاوه بر تمامی این موارد برخی تربیون های دولت اسلامی در خلال سال های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۲ مسلمانان را تشویق کرده اند که زکات و صدقات و کمک های داوطلبانه خود را برای تأیید جهاد و مقاومت به سوریه بفرستند و اموال پس از ورود به سوریه مستقیماً در اختیار دولت اسلامی و جبهه النصره و دیگر گروه های این چنینی قرار گرفته است. هم چنین به گزارش پایگاه اینترنتی روزنامه «الدستور مصر»، یکی از صفحات مرتبط و وابسته به داعش در شبکه های اجتماعی، هم زمان با دعوت از مردم جهت پرداخت زکات فطره، عکسی از انبارهای پر از پول این گروه نیز منتشر کرده است^۵.

۱. علوی لنگرودی، حسین، پیشین، ص ۶۷.

۲. International Islamic Relief organization(IIRO)

۳. AL Haramain Islamic Foundation

۴. علوی لنگرودی؛ حسین؛ پیشین، ص ۶۸

۵. <http://www.mashregnews.ir/fa/news/۴۳۱۳۳۲>

ب. فعالیت های غیر قانونی

فعالیت های غیر قانونی گروه‌های تروریستی را می‌توان در قالب رفتارهایی چون قاچاق اسلحه، مواد مخدر، آدم ربایی، کلاهبرداری و... مشاهده نمود. درگیر شدن در فعالیت های غیر قانونی که سود سرشاری را به دنبال دارد یکی از بهترین شیوه‌های کسب درآمد توسط تروریست ها می‌باشد.

۱- قاچاق اسلحه:

باید اعتراف کرد که تولید و قاچاق سلاح‌های گرم نه تنها منافع غیر قانونی کلانی را عاید گروه‌های سازمان یافته‌ی جنایتکاران فراملی که هدف ان ها جاب منافع مالی است می‌کند، بلکه در تقویت این گروه ها و سایر گروه‌های جنایتکاران به ویژه تروریست ها و هم چنین افزایش نیروی تخریبی جنایتکارانه نقش اساسی دارد. اسلحه‌هایی که مورد استفاده گروه‌های تروریستی قرار می‌گیرد اغلب اوقات در اثر ارتکاب سرقت از اسلحه فروشی‌ها، انبارهای نظامی و کارخانه‌ها به دست می‌آید و معاملات اسلحه غیرمجاز زیر پوشش اسناد جعلی یا تقلبی انجام می‌شود.^۱

۲- قاچاق مواد مخدر:

یکی از منابع تأمین مالی گروه‌های تروریستی صنعت مواد مخدر است. قاچاق مواد مخدر یکی از رایج‌ترین فعالیت های مجرمانه گروه تروریستی است.

از سال ۱۹۷۰ گروه‌هایی مثل: القاعده، پ.ک.ک و طالبان به قاچاق مواد مخدر می‌پرداختند. شاخه القاعده در مغرب اسلامی، که در بیابان های بین موریتانی، مالی و الجزایر فعالیت می‌کنند پول خود را از راه باج گیری از طریق قاچاق مواد مخدر بدست می‌آورد. کشف بقایای یک بوئینگ ۷۲۷ در بیابان های مال سوء ظن جدی سرویس‌های اطلاعاتی اروپا و امریکا را برانگیخت که قاچاقچیان مواد مخدر امریکای لاتین از مناطق تحت کنترل القاعده برای انتقال مواد از فارک کلمبیا به بازارهای اروپایی استفاده می‌کنند.^۲

گزارشی از مرکز اطلاعات ملی (NI C) مورخ ۲۷ اکتبر ۲۰۰۳ نتیجه گرفت که جای خواب اعضای القاعده از طریق قاچاق مواد مخدر و سرقت کارت‌های اعتباری تأمین می‌شود.^۳ هم چنین اسنادی در خصوص روابط میان

۱. بوسار، آندره. (۱۹۸۶). *بزهکاری بین المللی*. ترجمه نگار درخشانی. تهران: گنج دانش. (۱۳۷۵). ص ۷۲

۲. Migul del cid Gomez, Juan. op. cit, p. ۱۲

۳. Ibid.

قاچاق مواد مخدر و القاعده در افغانستان و پاکستان وجود دارد که بنابر گزارش ها جنبش اسلامی ازبکستان (I MU) از طریق قاچاق مواد مخدر از افغانستان و آسیای مرکزی به روسیه و اروپا در حال کسب سود است.^۱

۳- قاچاق نفت:

قاچاق نفت از دیگر فعالیت هایی است که تروریست ها و جنایتکاران در مقابل باهم و نیز با نهادهای قانونی انجام می دهند عمده کشورهای تولید کننده نفت مشکلات عمدهای در رابطه با قاچاق نفت دارند و قاچاقچیان نفت سود قابل توجهی به دست می آورند.

برای مثال: اولین و مهم ترین منبع درآمد تروریست ها در سوریه و عراق قاچاق نفت می باشد. به گزارش مؤسسه انرژی عراق، گروه تروریستی داعش ۳۰ هزار بشکه در روز از چاههای نفتی عراق و ۵۰ هزار بشکه نفت از چاههای سوریه تولید و به فروش می رساند. فروش غیرقانونی نفت در بازار سیاه برای این سازمان تروریستی حدود ۲ تا ۴ میلیون دلار در روز در آمد زایی داشته است. نفت قاچاق از طریق جادههای ارتباطی هم مرز با ترکیه منتقل و با قیمتی نازل تر از بازار جهانی فروخته می شود.^۲

۴- قاچاق الماس:

مزیت این کالا برای قاچاق آن است که کوچک بوده و از نظر ارزش گران قیمت بوده و قابل ردگیری نیز نیستند. براساس گزارشها، القاعده درگیر تجارت غیرقانونی به اصطلاح «الماس خون» از گروههای شورشی در آفریقا می باشد.^۳

۵- قاچاق انسان:

قاچاق انسان شکل نوینی از برده داری در دنیای مدرن است که شامل استخدام انسان ها، انتقال و دریافت ان ها برای وادار کردن به تن فروشی و یا مجبور کردن به کارهای سخت در کارخانجات، رستوران ها، مزارع، دامداری ها و پروژههای ساختمانی است. قاچاق انسان پس از قاچاق اسلحه و مواد مخدر سومین تجارت غیرقانونی در دنیا است. (PPK) یکی از گروههای فعال قاچاق انسان از آسیا به اروپاست. بنا به تخمین اینترپل در ازای هر نفر بین ۲۰۰ تا ۳۰۰ یورو به این سازمان می رسد.^۴

Haigner Schneider, (۲۰۱۲). "Combating money laundering and the financing of terrorism: A survey". Economics of Security Working paper ۶۵. Berlin: Economics of Security. (۲۰۱۲). p. ۱۹. <http://alef.irvdcjvie^vuqei.z.fsfu.html?۲۵۵۸۱۱>

۳. <http://news.bbc.co.uk/hi/۲۷۷۵۷۶۳.stm> ۱۹/۰۶/۲۰۱۲

۴. کارگری، نوروز. پیشین. ص ۲۹۵

علاوه بر قاچاق انسان زنده، فروش اعضای بدن و اجساد قربانیان نیز از جمله منابع درآمد گروه‌های تروریستی محسوب می‌شود. برای مثال گروه تروریستی داعش از طریق فروش اعضای بدن گروگان‌های زنده و اجساد کشته شدگان در سال بیش از دو میلیون دلار درآمد کسب می‌کند.^۱

۶- قاچاق آثار باستانی:

یکی از مهم‌ترین منابع درآمدی گروه داعش غارت آثار باستانی واقع در سوریه و عراق و فروش آن‌ها به طرف‌های خارجی است این گروه طی سال‌های اخیر اقدام به سرقت گسترده آثار باستانی موجود در شهر تاریخی عراق و سوریه یعنی تدمر و نمرود کردند و بعد از قتل عام وحشیانه ساکنان آن دست به غارت آثار باستانی زدند. تاجایی که بسیاری از نهادهای حقوق بشری بین‌المللی را وادار واکنش و آن را به شدت محکوم کردند.^۲

سازمان یونسکو تخریب شهر باستانی نمرود در نزدیکی موصل را جنایات جنگی خواند و روزنامه انگلیسی «کریستین تودی» نوشت: «تروریست‌های تکفیری دولت اسلامی، اشیای باستانی و نسخه‌های خطی قدیمی که از عراق و سوریه به سرقت برده و از طریق شبکه‌های اجتماعی به فروش می‌رسانند و درآمد به دست آمده به میلیاردها دلار می‌رسد».^۳

بند دوم: حمایت مالی دولت‌ها از گروه تروریستی داعش

تعهدی که از ابتدای تشکیل سازمان ملل متحد و صدور اعلامیه جهانی حقوق بشر وجود داشته است، تعهد دولت‌ها به عدم حمایت و پشتیبانی از تروریسم می‌باشد. اقداماتی نظیر قتل، ایجاد رعب و وحشت برای غیر نظامیان و یا سازماندهی و تشویق اقدامات فوق، همواره به عنوان نقض فاحش حقوق بشر و حقوق بشر دوستانه محکوم است و کلیه اسناد بین‌المللی از اسناد سازمان ملل متحد گرفته تا سایر اسناد و مدارک بین‌المللی دست کم بر این مسئله اتفاق نظر دارند که دولت‌ها نباید در سازماندهی و تحریک اقدامات تروریستی، مشارکت نمایند یا اقدام به مشارکت مستقیم کنند.^۴

اما در این میان و با وجود تمامی این الزامات هنوز هستند دولت‌هایی که قصد قلع و قمع کردن شبکه‌های تروریستی را ندارد یا دست کم مایل نیستند منابع مالی تروریست‌های نوخاسته را خشک کنند. از طرف دیگر وقتی برای یک عمل خلاف بین‌المللی کیفری مشخص نشود، چطور می‌توان مرتکبان آن را تنبیه نمود و آیا جز این است که ما در این زمینه از معضل بی‌کیفری رنج می‌بریم؟

Haigner Schneider and ۱. <http://www.mashreghnews.ir/fa/news/۴۳۱۳۳۲>

۲. <http://www.mashreghnews.ir/fa/news/۴۳۱۳۳۲> ۳. Wakolbinger, op .cit, p. ۲۱

۴. سیمین، مایکل و پارتو، گری. پیشین. ص ۲۰۳

حمایت دولت‌ها از تروریسم عمدتاً به روش‌های پنهانی و غیر مستقیم است و در این میان عمدتاً شیوه‌هایی را در پیش می‌گیرند که نتوان به آن‌ها اتهام حمایت از تروریسم را وارد نمود. این حمایت‌ها رفته رفته نوعی از تروریسم را تحت حمایت دولتی به وجود می‌آورد که نسبت به سایر انواع تروریسم مقاوم‌تر و مستحکم‌تر می‌باشد.^۱ به نوعی می‌توان گفت دولت‌ها با استفاده از حمایت‌های غیر مستقیم هم وجهه‌ی بین‌المللی خود را حفظ می‌کنند و هم به اهداف سیاسی خودشان دست می‌یازند. دولت‌هایی که به این شیوه حمایت می‌کنند دولت‌های حامی تروریسم معرفی می‌شوند و از جمله آن‌ها می‌توان به آمریکا و عربستان اشاره کرد. این تروریسم که با حمایت دولت‌ها شکل می‌گیرد ویژگی‌هایی دارد که آن را از تروریسم معمولی تفکیک می‌نماید:

- ۱- در این نوع تروریسم حملاتی مرگبارتر و سازماندهی شده تر نسبت به تروریسم معمولی صورت می‌گیرد؛
 - ۲- قلمرو، وسعت و قدرت این نوع حملات نسبت به انواع غیر دولتی بسیار بیشتر است؛
 - ۳- در صورت افشاء پیامدهای سیاسی فراوانی را به دنبال دارد؛
 - ۴- اعمال قواعد بین‌المللی نسبت به این نوع از تروریسم بسیار دشوار می‌باشد؛
 - ۵- عکس‌العمل موجود و مختلف دولت‌ها برای مقابله با این نوع تروریسم بسیار بیشتر است.^۲
- تروریست‌های تحت حمایت دولتی از مساعدت‌های دولت از جمله در اختیار گذاشتن اسلحه، مهمات و مواد منفجره، تسهیلات ارتباطی، پناهگاه‌های امن برای آموزش و عملیات بهره‌برند. ردیابی اقدامات دولت‌های حمایت‌کننده در چنین مواردی اغلب دشوار است به شکلی که دولت‌های حامی و دخیل در این اقدامات می‌توانند احترام و مشروعیت خود را در جامعه‌ی بین‌المللی حفظ کنند و در عین حال مخفیانه برای دستیابی به اهداف خود، فعالیت‌های تروریستی را تأمین مالی کنند و مورد حمایت قرار دهند.^۳ بیشترین حمایت و رایج‌ترین حمایت از تروریسم توسط دولت‌ها، از گروه‌هایی شکل می‌گیرد که از قبل حمایت دولت‌ها موجود بوده‌اند. این گروه‌ها اغلب با حمایت دولت‌ها شکست ناپذیر و پر امکانات می‌شوند. امکاناتی که دولت‌ها در اختیار آن

۱. باندورا، آلبرت (۲۰۰۲). سازوکارهای بی‌قیدی اخلاقی، ترجمه سید حسین محمدی نجم، دروه عالی جنگ دانشکده فرماندهی و ستاد پاسداران انقلاب اسلامی، چاپ اول، صص ۲۸۸ و ۲۸۹

۲. کریمی، صلاح‌الدین، بهروز. (۱۳۷۹). بررسی مفهوم تروریسم دولتی در حقوق بین‌الملل، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده حقوق، ص ۱۸

۳. همان. ص ۱۸

۳. سمین، مایکل و پاتر، گری، پیشین، ص ۲۰۴

ها قرار می‌دهند. آن‌ها را تقویت کرده و به قدرت‌های منطقه‌ای با حملات مخرب‌تر تبدیل می‌نمایند. دولت‌ها معمولاً از این روش برای تضعیف رقبا و دشمنان خود استفاده می‌کنند. بنابراین هر زمان که دولتی با استفاده از فعالیت یک گروه تروریستی قادر به تضعیف و بحران‌سازی برای دولتی دیگر بشود، قطعاً از گروه تروریستی حمایت خواهد کرد. در واقع اشتراک منافع گروه تروریستی و دولت است که موجب تأمین مالی و مهماتی گروه تروریستی توسط دولت می‌شود. از مهم‌ترین و رایج‌ترین حمایت‌های دولت‌ها از گروه‌های تروریستی، تأمین مالی این گروه‌ها می‌باشد. حمایت مالی دولت‌ها از تروریسم به ویژه در سال‌های اخیر به بحثی مهم در عرصه مطالعات تروریستی تبدیل گردیده است. استفاده از منابع مالی دولت برای دولت‌ها یک امتیاز عمده محسوب می‌شود چراکه منابع مالی بی‌حد و حصر در اختیار دولت‌های حامی قرار دارد بدین ترتیب تا زمانی که منافع کشور حامی تأمین شود گروه تروریستی هم دسترسی بی‌حد و حصر به این منابع دارد^۱. البته این حمایت دو عیب عمده به همراه دارد:

- ۱- نخست اینکه استفاده از این منابع مالی تروریست‌ها را تحت سلطه دولت‌ها درمی‌آورد. این منجر به آن خواهد شد که گروه تروریستی مجبور باشد همواره به خواسته‌های کشور حامی تن در دهد.
- ۲- دوم اینکه از بین رفتن دولت یا حاکمیت طی کش مکش‌های سیاسی گروه تروریستی را به ورشکستگی می‌رساند^۲. در اینجا قصد ما بر این است تا به طور اختصاصی به معرفی کشورهایی بپردازیم که از داعش حمایت مالی می‌نمایند. هم‌چنین روش‌های حمایت این دولت‌ها از این گروه تروریستی نیز معرفی خواهند شد. حجم بالای عملیات نظامی و انتحاری این گروه تروریستی نیازمند میزان بالایی از منابع درامدی می‌باشند و بدون حمایت کشورهایی که قدرت‌های منطقه‌ای و جهانی هستند فعالیت این گروه غیر ممکن خواهد شد. در این راستا می‌توان به مهم‌ترین کشورهای حامی داعش در سطح جهان از جمله ایالات متحده آمریکا و اروپا، عربستان سعودی، قطر، ترکیه و برخی کشورهای اروپایی که به تأمین مالی آن می‌پردازند، اشاره نمود.

الف: حمایت ایالات متحده آمریکا و اروپا از داعش

طبق گزارشی که در نشریه تایمز در رابطه با نقش ایالات متحده آمریکا و اروپا در ایجاد داعش چاپ شده است، گروه تروریستی داعش با دخالت مستقیم سازمان‌های نظامی و امنیتی آمریکا به وجود آمده است^۳. آن‌ها با

۲. کریمی، صلاح‌الدینی، پیشین، ص ۱۸

<http://www.nytimes.com/2016/04/26/us/politics/isis>

-spreading-in-europe-clapper-
3. warns/html.

کشف، تربیت و معرفی ابوبکر البغدادی، او را به سرعت به عنوان یکی از سران مطرح سلفی‌ها معرفی کردند. اینکه آمریکا یکی از اصلی‌ترین تأمین‌کنندگان مالی دولت اسلامی می‌باشد، موضوع عجیبی نیست، چرا که این گروه تروریستی ساخته و پرداخته مستقیم خود آمریکا می‌باشد و وزیر امور خارجه آمریکا، هیلاری کلبینتون در کتاب خودش با نام گزینه‌های دشوار به این مسئله اذعان نموده است. با وجود اینکه باراک اوباما از مبارزه با داعش می‌گفت، اما تمامی گزارشات حاکی از کمک‌های مالی زیاد و پر و پیمان آمریکا به گروه تروریستی داعش می‌باشد. این موضوع امری است که در پایگاه خبری ورلدنت دیلی نیز منتشر شده است.^۱

مایکل فلین نیز که مدیر سابق آژانس اطلاعات دفاعی آمریکا می‌باشد، اخیراً در مصاحبه‌های خود با شبکه الجزیره اظهاراتی مطرح کرد که مؤید سندی است که چندی قبل براساس قانون آزادی اطلاعات در معرض دید عموم قرار گرفته بود.^۲

این سند نشان می‌دهد که سازمان اطلاعات آمریکا در اوایل سال ۲۰۱۲ ظهور داعش را پیش‌بینی کرده و به جای اینکه تهدید شمرده شود، از آن به عنوان دارایی راهبردی ایالات متحده نامبرده است. ضمن این سند اشاره می‌شود که باراک اوباما از اکتبر سال ۲۰۱۱ تا اوایل سپتامبر ۲۰۱۲ از ارسال سلاح به معارفان سوریه اطلاع داشته و با وجود تحریم تسلیحاتی علیه سوریه، اقدامی برای توقف آن انجام نداده است. علاوه بر این تشکیل چنین گروهی در مرز سوریه و عراق بر پایه اطلاعاتی که دولت آمریکا داشته موضوعی کاملاً قابل پیش‌بینی بوده است.^۳ این اولین بار نیست که در میان گفته‌های سران آمریکایی ردپای آمریکا و متحدانش در تغذیه این گروه تروریستی به چشم می‌خورد. پیش از اینها نیز وسلی کلارک فرمانده اسبق فرماندهی کل نیروهای پیمان آتلانتیک شمال طی اظهارات مشابهی به نقش آمریکا در سازماندهی و حمایت و حتی ایجاد گروه تروریستی داعش اشاره کرده بود و گفته بود هدف از شکل‌گیری داعش مقابله با حزب الله لبنان و محور ضد اسرائیلی بوده است.^۴

در اکتبر سال ۲۰۱۴ نیز جو بایدن معاون کنونی رئیس‌جمهور آمریکا که در دانشگاه هاروارد درباره روابط خارجی سخنرانی می‌کرد، در مورد تحولات سوریه اشاره به این کرد که آمریکا متحدانی در این منطقه دارد که به نظر می‌رسد. منظور از این متحدان داعش باشد.^۵

۱. <http://alef.ir/vdc%joxxyto%۲۶-۲a۲y.ht> ml?۲۷۸۷۲

۳. Ibid ۲. <http://www.aljaZeera.net/news/reportsandinterviews/۲۰۱۷/۰۱/۱۶/>

۴. <http://fa.abna۲۴.com/service/america/archive/۲۰۱۰/۰۸/۱۰/۶۹۱۴۹۹/story.html>.

۵. <http://fa.alalam.ir/news/۱۶۲۲۷۲۲/>

نیز از جمله روزنامه‌های اخبار لبنان در خصوص حمایت آمریکا تروریست‌های داعش می‌نویسد: سازمان جاسوسی مرکزی آمریکا سی‌ای‌ای مسئول آموزش و تجهیز تروریست‌های داعش در جنوب سوریه می‌باشد. هزینه‌های روند آموزش و تجهیز تروریست‌ها توسط آمریکا و سایر کشورهای حوزه خلیج فارس تأمین می‌شود و سالیانه مبلغی بالغ بر یک میلیارد دلار هزینه‌ی این حمایت می‌باشد که توسط کشورهای مذکور تأمین می‌شود.^۱

اداره مبارزه با تروریسم روسیه نیز در گزارش‌های خود از راه‌های دستیابی داعش به کمک‌های مختلف و منابع تأمین مالی داعش پرده برداشت. براساس این گزارش، یکی از راه‌های تأمین مالی داعش کمک‌های آمریکا و غرب است که تحت عنوان کمک‌های مختص به مسعود بارزانی رئیس اقلیم کردستان صورت می‌پذیرد و مسعود بارزانی نیز این کمک‌ها را تحت عنوان هزینه نفتی که داعش می‌فروشد، به داعش تقدیم می‌نمایند. هم‌چنین برخی نیروهای کردستان عراق موسوم به پیشمرگه نزدیک به حزب پارتی، وظیفه تأمین سوخت و مواد غذایی و مایحتاج روزانه داعش و نیز ابزارهای لجستیکی را بر عهده دارد به شکلی که برخی مبالغی که بارزانی از کشورهای غربی می‌گیرد صرف این هزینه‌ها می‌شود.^۲ گزارش‌های دیگری نیز در دست می‌باشد که هواپیماهای مدعیان مقابله با داعش، محموله‌های غذایی و تسلیحاتی را برای تروریست‌های داعش که گرفتار در محاصره هستند، ارسال می‌نماید. مقامات ائتلاف علیه داعش ادعا می‌کنند که این کمک‌ها برای مردم غیر نظامی تحت سلطه‌ی داعش هستند. اما در ویدیوهایی که داعش منتشر کرده مشخص است که این هواپیماها در مناطقی فرود آمده‌اند که داعش در آن‌ها به شدت تضعیف شده است.^۳

پیش از این موارد نیز نیروی هوایی فرانسه تصاویری از دوربین‌های جنگنده اعزامی به عراق را منتشر کرده بودند که ادعا می‌کردند انبار مهمات داعش را نابود کرده‌اند اما دو روز بعد مشخص شد که محل بمباران شده مقر ارتش عراق و نیروهای مردمی بوده است که پس از دو ماه جنگ و در پیری بسیار سخت موفق شده بودند داعش را از شمال تکریت به عقب برانند. در تأیید این جز می‌توان به کشف یک محوله از سلاح‌های پیشرفته متعلق به داعش توسط نیروهای تیپ حضرت علی اکبر (ع) اشاره کرد، در این محموله تعداد زیادی موشک حرارتی امریکایی در مخازن سلاح این گروه تروریستی کشف شد.^۴

۱. <http://irinn.ir/news/۶۹۵۱۶۳/>

۲. <http://fa.alalam.ir/news/۱۶۲۲۷۲۲/>

۳. فامیل زوار جلالی، پیشین، ص ۱۱۴

۴. <http://fa.abna۲۴.com/service/americalarchive/۲۰۱۵/۰۸/۱۵/۶۹۱۴۹۹/story.html>.

در همین ارتباط روزنامه‌ی «ورلد تریبون» چاپ آمریکا در گزارشی اعلام کرد، کشورهای اروپایی تحت نظارت سیستم نانو، اقدام به ارسال محموله‌های تسجیلاتی پیشرفته به تروریست‌های داعش کرده‌اند. این روزنامه در ادامه می‌گوید: «سرویس‌های اطلاعاتی ناتو به بهانه ارسال کمک‌های بشر دوستانه برای مردم سوریه، اقدام به ارسال تجهیزات نظامی برای تروریست‌های داعش می‌کنند.^۱» هم‌چنین دست کشورهای اروپایی نیز در حمایت این گروه تروریستی رو شده است. روزنامه واشنگتن پست به نقل از کارشناس آثار باستانی و مبارزه با تخریب آثار باستانی نوشت: «آثار باستانی سرقت شده از موزه‌های عراق توسط داعش، به انگلیس قاچاق می‌شود». به گفته کارشناس آثار باستانی، فروش و خروج این آثار از راه‌های معروف قاچاق در ترکیه، اردن و لبنان صورت می‌گیرد و قاچاقچیان در مقابل آن سلاح و مواد مخدر به گروه‌های مسلح می‌دهند. شبکه بی.بی.سی انگلیس نیز در گزارشی در خصوص درآمدهای تروریست‌های داعش از طریق سرقت و فروش آثار باستانی سوریه و عراق اعلام کرد: «این آثار در برخی موارد به مبالغی نزدیک به میلیون‌ها دلار به فروش می‌رسد». این شبکه در ادامه گزارش خود می‌افزاید: «بسیاری از این آثار تاریخی مسروقه از طریق مرزهای سوریه قاچاق می‌شود و از ایالات متحده آمریکا سر بر می‌آورد»^۲.

ب: حمایت مالی عربستان سعودی از داعش

عربستان سعودی از مهمترین حامیان مالی گروه تروریستی دولت اسلامی در منطقه می‌باشد. در میان حامیان سنتی گروه تکفیری دولت اسلامی، بیش از همه نام عربستان سعودی مطرح است. اطلاعات موثق از نقش سازمان اطلاعات عربستان و شخص «بندر بن سلطان»، رئیس سابق دستگاه جاسوس این کشور در تشکیل گروه‌های مطرح و خطرناک تروریستی همچون داعش و جبهه النصره حکایت می‌کند. عربستان با حمایت از تحریکات تکفیری‌ها در عراق و سوریه، عملاً به انتقال بحران از دورن خاک خود به این کشورها کمک می‌کند. زیرا حجم بالایی از تکفیری‌های حاضر در سوریه و عراق نوسلفی‌هایی تشکیل می‌دهند که با رژیم سعودی نیز سرچنگ و درگیری دارند^۳. در ادامه به نمونه‌هایی از کمک‌های مالی و غیرمالی عربستان سعودی به گروه تروریستی دولت اسلامی اشاره می‌کنیم.

۱. <http://www.mehnews.com/news/2780744>.

۲. این اقدامات، نقض آشکار قطعنامه‌های شورای امنیت است، برای مثال در قطعنامه ۱۵۴۰، دولت هاصریحاً از مساعدت رساندن به بازیگران غیر دولتی در دست رسی به سلاح منع شده‌اند.

۳. <http://www.mwhrnews/2781841/>

۴. فامیل زوار جلالی، امیر و بهمنی، ابراهیم. داعش. پیشین. ص ۱۵۴

اداره مبارزه با تروریسم در دستگاه امنیتی روسیه (BNB) در گزارشی آورده است: «حمایت مالی از گروه تروریستی داعش از طریق کمک‌های نقدی پادشاه عربستان تأمین می‌شود؛ این اموال در حساب شرکتی تجاری وابسته به «طارق هاشمی» در بانکی در لندن تحت نام شریک تجاری خود قرار می‌گیرد. پس از آن طارق الهاشمی این اموال را در چند مرحله به حساب «عزت الدوری» در یکی از بانک‌های اقلیم کردستان منتقل می‌کند، که وی نیز به نوبه خود این اموال را از راه‌های متعدد به دست سرکردگان داعش می‌رساند^۱» این گزارش می‌افزاید: برخی «از شیوخ افراط گرای وهابی در عربستان نیز اخیراً به پادشاه این کشور پیشنهاد داده‌اند تا بخشی از درآمدهای حج امسال را برای حمایت از داعش و نیز کمک مالی به خانواده‌های کشته شدگان آن‌ها اختصاص دهد تا در ثواب جهاد آن‌ها شریک شود تا از این طریق رحمت و برکت خداوند بر عربستان نازل شود^۲».

«رابرت فیسک^۳»، روزنامه نگار مشهور انگلیسی در این خصوص در روزنامه «ایندپندنت^۴»، می‌نویسد: «عربستان سعودی با کمک‌های میلیارد دلاری خود نقش مهمی در تشکیل گروه تروریستی داعش ایفا کرد. مقامات سعودی نیز دست از اعطای کمک‌های مالی به داعش برنداشته و همچنان از این گروه تروریستی حمایت می‌کنند^۵». هم چنین، بر اساس اعلام این نشریه، دولت‌های حاشیه خلیج فارس با اعطای این مبالغ، ضمن تأمین حقوق ۱۰۰ هزار نفر از اعضای داعش در سوریه و عراق، از آن‌ها برای تقویت قدرت نظامی خود و پیشروی هر چه بیشتر در این دو کشور حمایت مالی می‌کنند. در همین ارتباط پایگاه «وردنت دیلی»، اخیراً با انتشار گزارش جنجالی از اعطای کمک مالی ۳۰۰ میلیون دلاری آل سعود به تروریست‌های داعش در سوریه خبر داد^۶. انستیتو سیاست خاور نزدیک واشنگتن نیز (WINEP) در مقاله‌ای به قلم «لوری پلوتکین بوگارت^۷» درباره حمایت مالی عربستان از گروه تروریستی موسوم به دولت اسلامی نوشت: «بدون شک عربستان از حمله داعش به عراق و هم چنین فعالیت مسلحانه گروه‌های تروریستی فعال در سوریه لذت می‌برد». بوگارت در مقاله خود به حمایت مالی طرفهای خارجی از تروریست‌های فعال در سوریه اشاره کرد و افزود: «طرفهای خارجی برای رسیدن کمک‌های مالی به دست گروه‌های تروریستی فعال در سوریه از اهداکنندگان کمک در عربستان

۱. <http://www.fa.alalam.ir/news/۱۶۲۲۷۲۲> ۲. <http://www.fa.alalam.ir/news/۱۶۲۲۷۲۲>

۳. Robert Fisk ۴. Independent

۵. <http://www.mehrnews.com/news/۶> Ibid

۷. Iori plugin bogart

می‌خواهند تا کمک‌های خود را به کویت منتقل کند، زیرا کویت یکی از مطمئن‌ترین کشورهای عرب حاشیه خلیج فارس برای رساندن چنین کمک‌هایی به دست گروه‌های تروریستی است^۱».

هم چنین روزنامه انگلیسی «زودویچه زایتونگ»^۲ چاپ مونیخ در گزارش خود درباره تأمین مالی گروه تروریستی دولت اسلامی نوشت: «از همان آغاز مهم ترین منبع مالی گروه داعش، همان اهدا کنندگان کمک در عربستان و سایر کشورهای عرب حوزه خلیج فارس بودند»^۳ و علاوه بر کمک های نقدی، خودروهایی با پلاک عربستان در مناطق تحت سلطه گروه تروریستی دولت اسلامی

نیز مشاهده شده است. به گزارش العالم، «ابراهیم الطائی»، عضو شورای بزرگان موصل، گفت: «عربستان به ۴۰ نفر از سران عشایر موصل در ازای موافقت با داعش و خودداری از مقابله مسلحانه با این گروه تروریستی، ماهیانه ۱۵۰ دلار پرداخت می‌کند و به هریک از آن‌ها یک خودروی شاسی بلند نیز اهدا کرده است»^۴. هم چنین در ادامه عملیات نظامی نیروهای ارتش و بسیج مردمی در عراق در حاشیه شهر فلوجه واقع در استان الانبار، ۴۵ دستگاه خودروی نظامی با پلاک کشور عربستان سعودی کشف و ضبط شد^۵. هم چنین پس از درگیری‌های ارتش عراق با داعش در تلعفر، نیروهای عراقی، دستگاه‌های بی سیم و ۱۲ دستگاه تلفن ماهواره‌ای ثریا، متعلق به ارتش عربستان را نزدیک قلعه (تلعفر) کشف و ضبط کردند^۶.

یکی دیگر از مواردی که سعودی‌ها قادر به پنهان کردن آن از دید رسانه‌های مستقل و کارشناسان نظامی و امنیتی نیستند، بازار گرم و پر رونقی است که در میان فروشندگان اسلحه ایجاد شده و تقریباً تمام مرتبطين با این بازار، می‌دانند که بیشترین حجم معاملات سلاح‌های انفرادی در سه سال اخیر با پول‌های نفتی عربستان و قطر صورت گرفته و می‌گیرد. براساس گزارشی که اخیراً باشگاه خبرنگاران جوان منتشر کرده است، اوایل سال ۲۰۱۳ عربستان با خرید چند نوع سلاح فوق العاده جدید و گران قیمت، شوک و هیجان شدیدی در بازار اسلحه ایجاد کرد. دلالت‌هایی که برای آل مسعود کار می‌کردند، تسلیحاتی را از امریکا خریداری و به سوریه فرستادند که بسیاری از ارتش‌های بزرگ جهان به آن‌ها دسترسی ندارند^۷.

۲. Suddeutsche Zeitung ۱. <http://shiastudies.net/portal/fa/shianews/post/۶۲۴/>

۳. <http://www.fa.alalm.ir/news/۱۶۰۵۹۲۶/>

۴. این درحالی است که شورای امنیت در قطعنامه ۲۱۷۸؛ به دولت‌ها هشدار داده بود که اطمینان یابند اتباع آن‌ها و اشخاص در خاک آن‌ها به صورت مستقیم یا غیرمستقیم هیچ‌گونه، دیگر دارایی‌های مالی یا منبع اقتصادی را که در جهت اعمال تروریستی برای یا به نفع داعش و دیگر گروه‌ها جمع‌آوری شده را در دسترس آن‌ها قرار ندهند.

۵. <http://www.irinn.ir/news/۶۲۷۱۲/>

۶. <http://www.irinn.ir/news/۶۲۷۱۲/>

۷. <http://www.yjc.ir/fa/news/۶۰۷۵۰۵۲/>

دارند، مشخص شده است که این تسهیلات توسط عربستان سعودی از کراسی خریداری و از طریق مرزهای مشترک این کشور با اردن به سوریه قاچاق شده است^۱.

نیویورک تایمز می‌افزاید: ظاهراً «قرار بوده گستره توزیع این سلاح‌ها اساساً در میان گروه‌های مسلحی که تحت عنوان ملی در حال نبرد با ارتش سوریه هستند باشد، اما به نظر می‌رسد این سلاح‌ها به دست سایر گروه‌های تروریستی نیز رسیده است^۲».

هم‌چنین، وزارت امور اسلامی، اوقاف، تبلیغات و ارشاد عربستان سعودی با وجود درخواست قبلی از خطبایی جمعه برای جلوگیری از تحریک جوانان و پیوستن آن‌ها به گروه‌های تروریستی فعال در منطقه، در سایت اینترنتی خود، جنگیدن در خارج از کشور را با عنوان فریضه‌ی جهاد مورد تمجید قرار داده و از مردم خواست از تروریست‌ها برای تهیه سلاح حمایت مالی کنند. وزارت امور اسلامی و اوقاف عربستان برای انکار وابستگی خطبای جمعه این کشور به دربار پادشاه عربستان سعودی مدعی شد که خطبای جمعه موضوع خطبه‌های خود را مستقل از هر فرد و نهادی انتخاب می‌کنند. این وزارت خانه حمایت مالی از تروریست‌ها به این گروه‌ها می‌داند و از مردم این کشور خواسته است هر چه زودتر کمک‌های مالی خود را به صندوق‌های خاص حمایت از تروریست‌ها واریز کنند^۳. این اقدام دولت عربستان نقض آشکار قطعنامه شورای امنیت به ویژه قطعنامه ۲۱۷۰ می‌باشد، زیرا در این قطعنامه شورای امنیت تأکید کرده است که نباید هیچگونه دارایی‌های مالی یا منابع اقتصادی مستقیم یا غیرمستقیم در اختیار داعش، جبهه النصره و دیگر نهادها و گروه‌های وابسته به القاعده قرار گیرد و کشورها باید شهروندان خود را از ارائه هرگونه کمک یا خدماتی در این زمینه منع کنند. در حالی که عربستان به گونه‌های مختلف تشویق به این کار می‌کند.

علاوه بر هزاران سند و مدرک آشکار و موجود در آرشیو رسانه‌ها درباره حمایت‌های سعودی‌ها از تروریست‌های اعزامی به سوریه و عراق، مدارک غیرقابل کتمان دیگری نیز وجود دارد که ارتباط عربستان با داعش را ثابت می‌کند و یکی از آن‌ها، حضور پرشمار عربستانی‌ها در این گروه تروریستی است. بر اساس اظهارات اهالی موصل،

۲. Ibid ۱. <http://www.irin.ir/news/۶۲۲۶۲>

۳. <http://www.irinn.ir/news/۱۶۳۹۹۵۷>

چچن، داغستان، افغانستان و کشورهای غربی از جمله آلمان، فرانسه، انگلیس و آمریکا هستند.^۱ پایگاه اینترنتی ویکی لیکس نیز، بیش از ۶ هزار سند دیپلماتیک محرمانه از عربستان را فاش کرد که در برخی از آن ها مواردی از کمک به گروه‌های تروریستی نیز به چشم می‌خورد.^۲

علاوه بر عربستان، برخی دیگر از کشورهای عربی منطقه از جمله قطر و اردن نیز به تأمین مالی گروه تروریستی دولت اسلامی پرداخته‌اند. به گزارش روزنامه تایمز، «دیوید کامرون» در دیداری که با امیر قطر در لندن داشت از وی درخواست کرد که فوراً قانون قطع ارسال کمک‌های مالی به تروریست‌های داعش را به تصویب برساند.

قطر یکی از کشورهای عضو ائتلاف آمریکایی علیه داعش است اما مقامات این کشور متهم به ارسال کمک‌های مالی به تروریست‌های داعش هستند. شبکه پرس تی وی، نیز با انتشار تصاویری از تروریست‌های داعش نشان داد، این تروریست‌ها از سیستم پدافند هوای «اف ان ۱۶» استفاده می‌کنند که ساخت کشور چین است و پیشتر توسط دولت قطر برای مخالفان سوری ارسال شده بود. هم چنین روزنامه انگلیسی «ساندی تلگراف»^۳ در گزارشی به قلم و «دیوید بلر»^۴ و «ریچارد اسپنسر»^۵ نوشته بود، علی‌رغم اینکه قطر از بهترین متحدان آمریکا در خاورمیانه می‌باشد اما این کشور بزرگترین پشتیبان تروریسم در خاورمیانه است.^۶

بنابر گزارش‌ها، دولت اردن نیز مسئولیت آموزش عناصر گروه تروریستی دولت اسلامی و نیز آموزش عناصر اطلاعاتی و فراهم کردن اطلاعات در مورد ارتش عراق و زیرساخت‌ها و نقاط قوت و ضعف آن برای این گروه را بر عهده دارد. گزارش اداره مبارزه با تروریسم روسیه، مجموعه‌ای از اسناد محرمانه که این امر را اثبات می‌کند، در گزارش‌های خود آورده و به دولت عراق تحویل داده است.^۷

بند سوم: حمایت مالی ترکیه از داعش

دولت ترکیه نیز از دیگر حامیان منطقه‌ای گروه تروریستی دولت اسلامی می‌باشد. کمک‌های ترکیه به این گروه تروریستی طیف وسیعی از تأمین مالی گرفته تا مسامحه و مدارا با آن را در برمی‌گیرد. باز گذاشتن مرزها به روی تروریست‌های خارجی که قصد پیوستن به دولت اسلامی را دارند، درمان تروریست‌های این گروه در

. Jenkins, Brian Michael (November ۲۰۱۳), **The Role of Terrorism and Terror in Office of External Affairs.Vol ۲.p ۲۴** ۱. **Syria's Civil War**, RAND

۲. <http://www.iwpeace.com/news/۲۷۴۰۱/>

. Sunday Telegraph

۴. David Blair ۳

۵. Richard Bertand Spencer

۶. <http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=۱۳۹۳۰۸۰۸۰۰۰۵۹۸>

۷. <http://www.fa.alalam.ir/news/۱۶۲۲۷۲۲/>

بیمارستان‌های ترکیه، پناه دادن به آن‌ها و غیره از جمله انواع حمایت‌های این دولت از تروریست‌های دولت اسلامی می‌باشد. در ادامه به نمونه‌هایی از این موارد اشاره خواهیم نمود.

«روزنامه و ادینلک دیلی» ترکیه، در گزارشی دستگاه اطلاعاتی این کشور را عامل تأمین مهمات مورد نیاز گروه تروریستی داعش در تصرف شهر موصل دانست. به نقل از این روزنامه، نقشه حمله به موصل در تاریخ ۲۸ فوریه تا دوم مارس ۲۰۱۴ زیر نظر دستگاه اطلاعاتی ترکیه و در داخل یکی از هتل‌های استانبول ترسیم شد و دستگاه اطلاعاتی ترکیه قبل از هجوم داعش به موصل، مهمات لازم را برای این گروه فراهم آورد. در این گزارش آمده است: «عناصر داعش، اول ژوئن در پایتخت یکی از کشورهای عربی با هم دیدار کردند و پس از چند روز، حمله به موصل آغاز شد. دستگاه اطلاعاتی ترکیه علاوه بر تأمین مهمات لازم، اماکن ویژه برای دیدار فرماندهان داعش و هم‌چنین مقدمات لازم برای عبور و مرور آنان از خاک کشورهای منطقه را فراهم کرد.» به گزارش پایگاه خبری المسله، این روزنامه نوشت: «هدف از نشست، تضعیف دولت نوری المالکی و فراهم کردن مقدمات برای تشکیل جبهه قدرتمند به رهبری داعش در برابر عراق بود».

هم‌چنین رهبر اصلی‌ترین حزب اپوزیسیون ترکیه، با انتقاد شدید از حزب حاکم عدالت و توسعه اردوغان، بیان داشت که: «دولت آنکارا حمایت‌های لجستیکی، نظامی و پزشکی برای شبه نظامیان داعش که در سوریه می‌جنگند، فراهم کرده است». وی ادامه داد: «دولت رجب طیب اردوغان، نخست‌وزیر ترکیه باید مسئولیت اقداماتش را بپذیرد و تنبیه شود».

در همین ارتباط «مسعود حیدر» از نمایندگان پارلمان عراق می‌گوید: دولت «آنکارا به صورت کاملاً آشکارا اقدام به حمایت لجستیکی از تروریست‌های داعش کرده و رفت و آمد آن‌ها به سوریه و عراق از طریق مرزهای خود را تسهیل می‌کند. وی هم‌چنین بیان داشت: «دولت آنکارا حمایت‌های لجستیکی گسترده از تروریست‌های داعش در سوریه و عراق اهداف زیادی را دنبال می‌کند که از جمله مهم‌ترین آن‌ها ممانعت از تشکیل یک اقلیم کردی در سوریه است».

دولت سوریه بارها طی نامه‌ای به سازمان ملل دخالت این سازمان برای جلوگیری از حمایت‌های دولت آنکارا از تروریست‌های دولت اسلامی در این کشور را خواستار شد. دمشق هم‌چنین از دولت آنکارا به دلیل باز گذاشتن مرزهای خود برای ورود عناصر تروریستی به خاک سوریه شکایت کرد. دولت روسیه نیز در پیامی به شورای امنیت سازمان ملل چنین اتهامی را علیه ترکیه مطرح نمود. در این پیام آمده است، نمایندگان داعش با کمک

۱. <http://irinn.ir/news/61918/>

۲. <http://irinn.ir/news/55430/>

۳. <http://www.mehrnews.com/news/2785144/>

سرویس‌های اطلاعاتی ترکیه شبکه گسترده‌های را در شهر آنتالیا ایجاد کرده‌اند تا اشخاصی را که از مناطق استقلال یافته از اتحاد جماهیر شوروی سابق به منظور شرکت در جنگ سوریه به ترکیه رفته‌اند را سازماندهی کند و آن‌ها را به سوریه بفرستد. در این پیام حتی نام چند از کسانی که وظیفه جذب نیرو را به عهده دارند و از قرقیزستان، آذربایجان و قفقاز روسیه به ترکیه رفته‌اند نیز مشخص شده است. در این پیام اشاره شده است که عضوگیری در زندان‌های ترکیه انجام می‌شود و زندانیانی که با انجام اقدامات تروریستی موافقت کنند از خدمات حقوقی و امکان امضای توافقنامه با دستگاه قضایی ترکیه برخوردار می‌شوند. در پیام مسکو به شورای امنیت خاطر نشان شده است که در سپتامبر ۲۰۱۵ مجموعه هزار نفری از جنگجویان داعشی از کشورهای اروپایی و آسیای مرکزی از طریق ترکیه و گذرگاه غازی عینتاب به سوریه رفته‌اند.^۱

از سوی دیگر، روزنامه ترکیه‌ای جمهوریت نیز از حمایت تسلیحاتی ترکیه از تروریست‌های داعش در سوریه پرده برداشت. این روزنامه با انتشار یک فایل ویدیویی نشان داد که برخی کامیون‌های وابسته به دولت ترکیه اقدام به ارسال تجهیزات نظامی به تروریست‌های داعش مستقر در مرزهای ترکیه و سوریه می‌کنند.^۲ هم‌چنین برخی گزارش‌ها حاکی از این است که دولت اردوغان با هماهنگی کشورهای غربی با استفاده از اموال غرب، ۲۰۰ پیکاپ (تویوتا ژاپن) را خریداری کرده و به تجهیزات جنگی و دستگاه‌های ارتباطی مجهز ساخته و به گروه تروریستی دولت اسلامی تحویل داده است. بر طبق این گزارش‌ها، وظیفه مطالعه و بررسی توان نظامی داعش و نیز تلاش برای ایجاد توازن قدرت میان این گروهک تروریستی و ارتش عراق به عهده ترکیه واگذار شده و آنکارا قطعات یدکی برای دستگاه‌های نظامی سنگین و متوسطی که داعش در حملات خود به ارتش عراق و سوریه به دست آورده را تأمین می‌کند. هم‌چنین، ترکیه به منظور جلب هواداری برای گروه تروریستی دولت اسلامی در میان شهروندان ترک، مجوز جمع‌آوری کمک‌های نقدی و غیرنقدی برای این گروه تروریستی را صادر کرده است.^۳

<http://www.mehrnews.com/new/۲۷۸۵۱۴۴/> ۱. <http://fa.alalam.ir/news/۱۷۹۱۱۸۸/>

۲.

۳. شورای امنیت در قطعنامه ۲۱۷۸ به این موضع اشاره و ابراز نگرانی کرده بود که امکان دارد از ادوات شامل هواپیما، خودروها، کامیون‌ها، و تانکرهای حامل نفت که از مناطقی در سوریه و عراق می‌آیند یا به مناطقی در سوریه و عراق می‌روند که داعش، جبهه النصر یا دیگر گروه‌های مرتبط با آن‌ها حضور دارند، برای انتقال نفت، وجه نقد و دیگر اقلام ارزشمند برای یا به نمایندگی از چنین گروه‌هایی برای فروش در بازارهای بین‌المللی، برای مبادله با تسلیحات یا به شیوه‌های دیگر استفاده گردد.

۴. <http://www.fa.alalam.ir/news/۱۶۲۲۷۲۲/>

در خصوص ارائه خدمات درمانی ترکیه به رزمندگان دولت اسلامی، «محرم اینجه» نماینده حزب جمهوری ترکیه در جلسه پارلمان این کشور فاش کرد دولت این کشور رهبران گروه تروریستی داعش را در بیمارستان‌های دولتی درمان می‌کند. اینجه بیان داشت که «مازن ابو محمد» یکی از فرماندهان داعش در بیمارستان دولتی ترکیه در شهر هاتایی درمان می‌شود^۱.

به گزارش خبرگزاری «ابنا» نیز، نیروهای کرد تونلی را کشف کردند که شهر تل ابیض واقع در استان الرقه سوریه را به خاک ترکیه متصل می‌کند. بر اساس این گزارش، گروه تروریستی دولت اسلامی، از این تونل به منظور انتقال و انبار تسلیحات استفاده می‌کرد. تونل‌های مشابهی نیز در اطراف روستای عین العروس در غرب شهر جرابلس کشف شده که به خاک ترکیه کشیده شده است و پس از حمله نیروهای کرد، عناصر داعش ادوات و تجهیزات خود را باقی گذاشته و فرار کرده‌اند^۲.

علی رقم تمامی حمایت‌های فوق‌الذکر، البته نقش ترکیه در خرید و فروش نفت و آثار باستانی از داعش از محسوس‌تر از سایر کشورهاست. همان‌طور که پیشتر گفته شد، مهم‌ترین منبع درآمد داعش از طریق تسلط آن‌ها بر میدان‌های نفتی در عراق و سوریه و استخراج نفت از این میدان‌ها حاصل می‌شود. البته روند فروش نفت عراق و سوریه توسط تروریست‌ها بدون حمایت‌های خارجی غیرممکن است. دولت ترکیه یکی از مهم‌ترین واسطه‌هایی است که به اعضای داعش کمک می‌کند تا مسروقه از سوریه و عراق را در اسرع وقت به فروش برسانند. همان‌طور که بیان کردیم در این خصوص شورای امنیت در قطعنامه‌های مختلفی نفتی بهره‌برداری داعش از منابع نفتی عراق و فروش آن را غیرقانونی و به عنوان یکی از سازکارهای تأمین مالی تروریسم محسوب کرده است. در قطعنامه ۲۱۶۹، هرگونه فعالیت مرتبط با تجارت مستقیم یا غیرمستقیم با داعش در خصوص منابع نفتی عراق را به شدت محکوم، تأکید شد که هرگونه فعالیت در این زمینه به عنوان حمایت ملی از این گروه تروریستی و منجر به اعمال تحریم بر فعالان در این زمینه خواهد شد.

آثار باستانی سرقت شده از سوی تروریست‌های داعش نیز به ترکیه منتقل می‌شوند. «کریستین تودی» در گزارشی با اشاره به اینکه داعش از طریق فروش آثار باستانی میلیون‌ها دلار به دست آورده است، نوشت: «عناصر مسلح داعش از شبکه‌های خاص خود برای ارتباط با مشتری‌ها استفاده می‌کنند. این روزنامه با بیان اینکه اشیای باستانی به سرقت رفته به ترکیه و لبنان منتقل شده و در آنجا برای فروش به نمایش گذاشته می‌شود، افزود واردات اشیای باستانی از خاورمیانه و شمال آفریقا به آمریکا از ابتدای سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۳ به شکل

۱. <http://www.irinn.ir/news/55814/>

۲. <http://fa.abna24.com/service/middle/archive/2015/08/10/691302/>

روزنامه انگلیسی ایندپندنت نیز به اقدام تروریست های داعش در غارت آثار تاریخی سوریه و عراق پرداخته و نوشت: «برخی از شهرهای ترکیه نقش مهمی را در قاچاق آثار باستانی به سرقت رفته از سوریه و عراق توسط داعش به اروپا ایفا می کنند». به نقل از این روزنامه، «غازی عینتاب» از مهم ترین شهرهای ترکیه است که در این زمینه مورد استفاده قرار می گیرد. این شهر مرکز اصلی عملیات قاچاق آثار باستانی و تاریخی به سرقت رفته محسوب می شود به گونه ای که این آثار به تاجران برای انتقال به انگلیس و دیگر کشورهای اروپایی تحویل داده می شود موارد فوق نمونه هایی از کمک های مالی کشورهای جهان به گروه تروریستی دولت اسلامی می باشد که در رسانه ها فاشی شده بود. بی تردید می توان گفت حجم بالایی از کمک های دولت ها به صورت مخفی باقی مانده است. همان طور که اشاره گردید، این حمایت ها به صورت پول، خودرو، تسلیحات، تجهیزات نظامی و تجارت با این گروه تروریستی می باشد. حمایت هایی که همه ی اقسام آن در قطعنامه های شورای امنیت که گام به گام با اقدامات گروه تروریستی دولت اسلامی و نیز ارتباط کشورها با آن صادر می شد ممنوع شده است. اما با این حال کشورها با بی اعتنایی به این مقررات، برای رسیدن به اهداف خود به تأمین مالی تروریست ها می پردازند.

نتیجه گیری

شناسایی و تبیین حقوق و قواعد قابل اعمال در خصوص مبارزه با هر پدیده ناهنجار اجتماعی مستلزم شناخت دقیق آن پدیده است، با توجه به رشد سریع اقدامات تروریستی در عصر حاضر، این شناسایی در مورد تروریسم از اهمیت ویژه ای برخوردار است، لذا از انجا مختلف ارتباط دولت ها با گروه های تروریستی صحبت شد، و تبیین شد که گروه های تروریستی بدون حمایت دولت ها در طولانی مدت قادر به ادامه حیات نخواهند بود چرا که دولت ها به منابع بی حد و حصر مالی و غیر مالی دسترسی دارند که ازین طریق می توانند از گروه های تروریستی برای پیشبرد اهداف خود استفاده کنند بدون اینکه هزینه های سنگین جنگ روبه رو را متحمل شوند و یا وجهه ی بین المللی خود را به مخاطره بی اندازند. اولین اقدام جامعه جهانی در خصوص مبارزه با تروریسم را می توان مربوط فعالیت کمیته منع و مجازات تروریسم توسط جامعه ملل در سال ۱۹۷۳ دانست، بعد از آن سازمان ملل متحد به این موضوع پرداخت و سه کنوانسیون در طول دهه های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ میلادی و ۲۰ کنوانسیون دیگر تا سال ۲۰۰۹ به تصویب رساند. اما در همه این موارد مجامع بین المللی از ارائه تعریفی جامع از تروریسم ناتوان بوده اند و تنها به جرم انگاری مصادیق مهم و مبتلا به تروریسم در جامعه بین المللی پرداخته اند،

مطابق حقوق بین الملل عرفی، هر عمل متخلفانه بین المللی، مسئولیت بین المللی کشوری را که مرتکب عمل خلاف شده است را به همراه خواهد داشت، طرح پیش نویس مواد کسیون حقوق بین الملل راجع به مسئولیت دولت ها ۲۰۰۱، از جمله مهم ترین منابع موجود در این زمینه می باشد، از انجایی که بسیاری از اعمالی که در قالب تروریسم اتفاق می افتد، اعمالی هستند که از سوی اشخاص خصوصی یا گروه هایی که با دولت ارتباط رسمی ندارند صورت می پذیرد، لذا در ارزیابی مسئولیت دولت در قبال این گونه وقایع تروریستی مسأله «انتساب» بسیار مهم است، این موضوع به این دلیل اهمیت دارد که اگر عملیات تروریستی صورت گرفته توسط اشخاص خصوصی به دولت منتسب شود، به عنوان عمل دولت تلقی شده و در قبل آن مسئول خواهد بود، به علاوه مسئولیت دولت متخلف از بابت نقض مقررات بین المللی از جمله قطعنامه های شورای امنیت به قوت خود باقی است، بیان کردیم که طرح پیش

نویس مواد در خصوص مواردی که دولتی با حمایت‌های مالی و غیر مالی خود گروه‌های تروریستی را یاری رسانی می‌کند، بدون اینکه کنترل مؤثری بران داشته باشد ساکت است، و خاطر نشان شد که یکی از مهم‌ترین دلایل حیات گروه‌های تروریستی حمایت‌های مالی و غیر مالی دولت‌ها از آن‌ها می‌باشد، دولت‌هایی که با قصد و آگاهی از اینکه کمک‌های آن‌ها صرف اقدامات تروریستی می‌شود، اقدام به این قبیل امور می‌کنند. جامعه جهانی در مبارزه با این موضوع، از جمله اقدامات شورای امنیت بعد از حوادث تروریستی ۱۱ سپتامبر با صدور قطعنامه ۱۳۷۳، و ایجاد کمیته مقابله با تروریسم و نیز کنوانسیون مبارزه با تأمین مالی تروریسم ۱۹۹۹ مصوب مجمع عمومی سازمان ملل متحد. گروه ویژه اقدام مالی (فتف) و گروه آگمونت نیز از مهم‌ترین نهادهای پیشرو در مبارزه با تأمین مالی تروریسم به حساب می‌آیند، که هر یک در برنامه‌های مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم گام‌های مثبتی برداشته‌اند. شورای امنیت با صدور قطعنامه‌های الزام آور بر اساس فصل هفتم منشور ملل متحد به مبارزه با تروریسم و اینکه تروریسم به هر نوع و شیوه‌ای که باشد تهدیدی علیه صلح و امنیت بین‌المللی است، تأکید نموده است و همزمان با ظهور گروه تروریستی داعش با صدور قطعنامه‌های ۲۱۶۰، ۲۱۶۱، ۲۱۶۹، ۲۱۷۰، ۲۱۷۸، ۲۱۹۵ و ۲۱۹۹ ضمن اعلام اینکه تروریسم تهدیدی علیه صلح و امنیت بین‌المللی می‌باشد، از تمامی دولت‌ها خواست از هرگونه مساعدت به این گروه تروریستی خودداری کنند، در نتیجه دولت‌ها مه‌موجب این قطعنامه‌ها و کنوانسیون‌های سیزده گانه مجمع عمومی و توصیه‌های فتف و آگمونت موظف هستند از یاری رساندن به گروه‌های تروریستی خودداری کنند، این میزان از حساسیت جوامع بین‌المللی نسبت به این موضوع نشان از اهمیت آن دارد، در نتیجه بهترین راه برای جلوگیری از حمایت دولت‌ها از گروه‌های تروریستی، مسئول شناخته شدن این دولت‌ها در نتیجه انتساب اعمال گروه تروریستی مورد حمایت آن‌ها می‌باشد، برای اجرایی شدن این مکانیزم بهترین راه حل ارائه شده در خصوص گروه‌های تروریستی سازمان یافته هم چون داعش این بود که استانه کنترل را پایین آورده و به معیار کنترل کلی اکتفا شود، البته صرف تأمین مالی، ارسال تسلیحات، آموزش تروریست‌ها و یا پناه دادن به آن‌ها نمی‌تواند مکانیزم انتساب مسئولیت به دولت در رهگذر کنترل کلی را به جریان بی‌اندازد، اما اگر حمایت‌های مالی با حمایت‌های غیر مالی همراه شود با توجه به رأی شعبه تجدید نظر دیوان کیفری بین‌المللی برای یوگسلاوی سابق که بیان می‌کند که کنترل کلی از صرف تجهیز و تأمین مالی فراتر می‌رود و سازماندهی و آموزش را نیز به همراه دارد، می‌توان معیار کنترل کلی را به جریان انداخت. البته در طرح مواد در خصوص میزان کنترل معیار ثابتی وجود ندارد در نتیجه در قضایای گوناگون از معیارهای مختلفی استفاده شده است، در موضوع مورد بحث ما دولت‌هایی وجود داشته‌اند که با حمایت از گروه تروریستی داعش، فارغ از دغدغه مسئولیت داشتن در قبال اعمال آنان، از این خلاء قانونی نهایت سوء استفاده را برده‌اند، لذا بایستی با تفسیری منطقی از ماده‌ی ۸ مواد طرح مسئولیت که بیان می‌کند اعمال اشخاص خصوصی به دولت منتسب نمی‌شود مگر اینکه، اعمال این اشخاص تحت هدایت، رهبری و کنترل دولت مزبور صورت گرفته باشد، مانع از ناکارآمدی نظام مسئولیت دولت‌ها شد، با پذیرفتن معیار کنترل کلی که از استانه پایین‌تری از کنترل مؤثر قرار دارد، می‌توان اعمال تروریستی گروه‌های سازمان یافته را به دولت حامی منتسب کرد در غیر این صورت برای تحقق انتساب باید مجموع کمک‌ها با هدایت و دستورات مستقیم همراه باشد تا بتوان گفت دولت اخیر مسئول اعمال گروه تروریستی است. اگر مجموع حمایت‌های دولت از گروه تروریستی سازمان یافته به استانه کنترل کلی برسد می‌توان گفت اعمال این گروه‌ها به دولت اخیر منتسب می‌شود در غیر این صورت

بر اساس ماده ۸ مواد طرح، برای تحقق انتساب بایستی علاوه بر تأمین مالی، ارائه تجهیزات، آموزش، هدایت و صدور دستورات نیز وجود داشته باشد تا بتوان گفت دولت مزبور کنترل مؤثری بر این اشخاص داشته است، همان طور که بیان شد اگر دولتی بر یک گروه تروریستی سازمان یافته کنترل کلی داشته باشد برای انتساب عمل مزبور به دولت اخیر کفایت می‌کند، از میان دولت های حمایت کننده داعش، حمایت‌های ایالات متحده و برخی از کشورهای اروپایی از تأمین مالی و ارائه تجهیزات فراتر نرفته و اقدامات حمایتی آن‌ها به نحوی نبوده است که معیار کنترل کلی را به جریان بی‌اندازد اما این دولت‌ها از بابت نقض قطعنامه‌های فصل هفتمی شورای امنیت و نیز کنوانسیون‌های سرکوب تأمین مالی تروریسم ۱۹۹۹ در راستای تهدید صلح و امنیت بین‌المللی گام برداشته‌اند و ازین باب مسئولیت خواهند داشت، اما در مورد دولت های ترکیه و عربستان سعودی با توجه به حمایت‌های گوناگون آن‌ها از این گروه تروریستی از جمله باز گذاشتن مرزها، درمان تروریست‌ها و خرید نفت و تجارت اثار باستانی از داعش توسط ترکیه، کمک‌های مالی دولت عربستان و آموزش تروریست‌ها و ارائه انواع تسلیحات نظامی به آن‌ها، زمینه لازم برای به جریان افتادن معیار کنترل کلی و در نتیجه انتساب اعمال این گروه تروریستی به دولت‌های مذکور را فراهم کرده است، در نهایت با توجه به طرح پیش نویس مواد حقوق بین‌الملل حمایت مالی به تنهایی نمی‌تواند استانه انتساب یک عمل به دولت را فراهم کند، بلکه دولت‌هایی که این چنین به گروه‌های تروریستی کمک می‌کنند و تضمین کننده حیات آن‌ها هستند من باب نقض مقررات بین‌المللی در خصوص مبارزه با تروریسم مسئول خواهند بود، و برای به جریان افتادن نظام مسئولیت دولت‌ها در پرتو ماده ۸ طرح مواد مسئولیت، بایستی بتوان حداقل کنترل کلی دولت بر گروه تروریستی را احراز کرد، که این کنترل شامل مجموعه‌ای از حمایت‌های مالی و غیر مالی از قبیل ارائه تجهیزات، ارسال تسلیحات، آموزش و مانند این‌ها می‌شود.

1. فامیل زوار جلالی، امیر و میر عباسی، سید باقر. (۱۳۹۵). **مسئولیت بین المللی دولت ها ناشی از مدرا و مماشات با گروه های دهشت افکن، با تاکید بر قضیه افغانستان.** مجله مطالعات حقوق بشر اسلامی. شماره ۱۱. ص ۲۶۴
 2. علوی لنگرودی، حسین. (۱۳۸۵). «جست و جوی سوزن در انبارگاه (مبارزه با تأمین مالی تروریسم)» مجله بانک و اقتصاد، شماره ۷۲. ص ۶۶.
 3. کارگری، نوروز. (۱۳۹۱). **درون مایه های تروریسم؛ تهران؛ میزان.** چاپ اول. ص ۲۶۱
 4. بوسار، آندره. (۱۹۸۶). **بزهکاری بین المللی.** ترجمه نگار درخشانی. تهران: گنج دانش. (۱۳۷۵). ص ۷۲
 5. باندورا، آلبرت (۲۰۰۲). **سازو کارهای بی قیدی اخلاقی،** ترجمه سید حسین محمدی نجم، دروه عالی جنگ دانشکده فرماندهی و ستاد پاسداران انقلاب اسلامی، چاپ اول. صص ۲۸۸ و ۲۸۹
 6. ریمی، صلاح الدین، بهروز. (۱۳۷۹). **بررسی مفهوم تروریسم دولتی در حقوق بین الملل،** پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی. دانشکده حقوق. ص ۱۸
- Burk Janson. (۲۰۰۳). **Al-Qaeda: The True story of Radical Islam. London: Smith Paul, (۲۰۰۷). Terrorism Finance: Global Responses to** ۱. I.B.Tauris. P. ۱۴۵
۲. **Terrorism Money Tril . in forest , James(ed),**
countrying Terrorism And Insurgency in the ۲۱th century, vol۲, Westport p.۱۴۶
 Nation commission on Terrorist Attacks upon the united states, **Monograph on Report to the commission, Washington, Doc ۲. Terrorist Financing, staff**
 ۲۰-۲۱. ۲۰۰۴. ۴-۵
۳. <http://alef.ir/vdcd°joxxyto°z٦,٢a٢y.bt ml? ٢٧٨٠٢٢>.
- Migul delcid Gomez, Juan. (۲۰۱۲). **A Finacial profile of the terrorism of Al-Qaeda and its Affiliates.in prespection terrorism.** A journal of the terrorism Research Intitative (TRI),Vol ۴-۵. ۴.۰۰۰۰۰۰ ۴.۰۰
- ۵- Haigner (۲۰۱۲). **“Combating mony laundering and the financing of terrorism: A survey”** . Economics of Security Working paper ۶۵. Berlin: Economics of Security. (۲۰۱۲). p. ۱۹. <http://alef.ir/vdcjvie^vuqei°z.fsfu.html? ٢٥٥٨١١>
- ۶- Jenkins, Brian Michael (November ۲۰۱۳), **The Role of Terrorism and Terror in Syria’s Civil War,** Office of External Affairs. Vol ۲. p ۲۴ <http://www.iwpeace.com/news/٢٧٤٠١/>